College van Gedeputeerde Staten
Statenbrief

Aan Provinciale Staten
Statencommissie Ruimte, Groen en Water/Wonen

DATUM	10-11-2020	NUMMER PS	2021RGW180
DOMEIN	LLO	COMMISSIE	Commissie RGW
STELLER	Nicole Lemlijn	TELEFOONNUMMER	Telefoonnummer
NUMMER	82383CA9	PORTEFEUILLEHOUDER	Bruins Slot en Van Muilekom

Onderwerp Statenbrief:
Plattelandscoaches – tussentijdse evaluatie

Voorgestelde behandeling:
Ter informatie

Geachte dames en heren,

Essentie/ samenvatting

Provinciale Staten hebben tijdens een vergadering van de commissie RGW verzocht om tussentijds geïnformeerd te worden over de voortgang in het project Plattelandscoaches. De Tussentijdse Evaluatie Plattelandscoaches voorziet hierin. De evaluatie is gebaseerd op de maandelijkse overzichten van de werkzaamheden, gesprekken met deelnemers en de voortgangsverslagen van de coaches.

Inleiding

Zoals bekend staat de provincie voor de realisatie van een aantal grote maatschappelijke opgaven, zoals de transitie van de landbouw en de asbestsanering. De transitie van de landbouw en het behoud van een vitaal platteland hangt voor een groot deel af van de motivatie en mogelijkheden van de agrarische ondernemers. Vanwege alle ontwikkelingen op Europees, landelijk, provinciaal en lokaal niveau is het voor veel agrarische ondernemers steeds lastiger om een haalbaar perspectief te ontwikkelen en toekomstgerichte keuzes te maken. Om hen daarbij te ondersteunen, zet de provincie Utrecht plattelandscoaches in. Dit gebeurt op basis van de principes onafhankelijk en vraaggericht. Met de inzet van onafhankelijke plattelandscoaches kiest de provincie voor een toekomstbestendige beweging die gebaseerd is op de intrinsieke motivatie van de ondernemer. Het doel is een haalbaar perspectief voor de toekomst te ontwikkelen en het herwinnen van vertrouwen. Op deze wijze werken we aan de beweging die nodig is voor het behoud van een vitaal platteland en kunnen we een impuls geven aan de verduurzaming van de landbouw en asbestsanering.

Bij aanvang van het project is afgesproken om de aanpak en de resultaten tussentijds te evalueren. De resultaten zijn vastgelegd in het rapport Tussentijdse Evaluatie Plattelandscoaches. Hiermee ontstaat zicht op de effectiviteit van de aanpak, zien we of de doelgroep wordt bereikt, welke coachingsvraagstukken er leven onder de deelnemers en of de werkwijze voldoet. Het is te vroeg om een beeld te geven van de beweging die in gang gezet wordt. De praktijk leert dat pas na de keuzes voor een toekomstbestendig bedrijf/erf de daarbij passende investeringen (zoals asbestsanering) aan de orde komen.

Toelichting

Aanbod
Agrarische ondernemers kunnen gebruik maken van een coachingstraject dat opgebouwd is in 2 fasen. De eerst fase bestaat uit 25 uren kosteloze coaching; in fase twee zijn nog eens 18 uren beschikbaar, waarvoor de ondernemer een eigen bijdrage moet betalen. Ongeveer 50% van de deelnemers gaat door naar fase 2. De onafhankelijke coaches beschikken over ruime (gespreks-/coachings-) ervaring, kennis van de doelgroep en de onderhavige materie. Ze zijn veelal in staat om snel vertrouwen te winnen – ook door hun onafhankelijkheid - voor meer diepgang. Ze prikkelen en spiegelen, maar duwen de ondernemer níet in een bepaalde richting. De intrinsieke motivatie van de ondernemer en de stappen die hij/zij zelf (of met familie) wil zetten, blijven leidend. Waar nodig kunnen ze ook een beroep doen op een pool van deskundigen op specifieke terreinen.

Thema's
De helft van de deelnemers noemt bij de eerste aanmelding (de intake) de economische situatie als reden voor interesse in een coaching traject. Tijdens het eerste gesprek met de coach (de 0-meting) komen er meer onderwerpen aan de orde. Dan blijkt bijvoorbeeld bij 20% dat thema's rondom gezondheid, persoonlijke vraagstukken, vitaliteit en samenwerking een belangrijke rol spelen. 15% van de deelnemers wil zich verdiepen in natuur-inclusieve landbouw en bij 13% is de aandacht gericht op het activeren van de verbinding tussen stad en land. Het thema asbest wordt in 11% van de eerste gesprekken genoemd.

Bereik
Het project Plattelandscoaches ging in december 2020 van start en loopt tot mei 2023. De doelstelling is om per jaar 200 ondernemers te begeleiden met een maximum van 600. Hiertoe is ruim 3 miljoen euro beschikbaar gesteld. Op 3 oktober 2021 telde het project 177 deelnemers, verspreid over 25 gemeenten. Naar verwachting zal het aantal deelnemers in de periode tot 1 december as. oplopen tot 200 deelnemers. Het uiteindelijke aantal trajecten is in deze fase nog moeilijk in te schatten. Dat komt vanwege de latere opstart (door Corona en de aanbestedingsregels) en de langere doorlooptijd van de coachtrajecten. Tenslotte kunnen ook landelijke ontwikkelingen nog van invloed zijn op de inzet van de plattelandscoaches. Het is voorstelbaar dat nieuw beleid van het komende kabinet tot aanvragen voor gesprekken met de plattelandscoach leidt van agrarische ondernemers die daar nu nog geen gebruik van hebben gemaakt of denken te maken.

De reacties op het coachingsaanbod 'vanuit het veld' zijn heel positief: Veel ondernemers spreken waardering uit dat de provincie de onafhankelijke coaching faciliteert. Ze vinden het fijn dat in dit project mét hen wordt gepraat en niet over hen.

Signalen
Eén van de taken van de coaches is de signaleringsfunctie. De hindernissen die ondernemers ervaren om stappen te zetten richting de landbouw van de toekomst zijn niet eenduidig. In de gesprekken komen naar voren: economische belemmeringen, zoals een te hoge kostprijs of een te lage opbrengstprijs, verhoogde lasten na de bedrijfsovername en hoge investeringen (onder andere in grond) bij de omschakeling naar een duurzame(re) landbouw met onzekere afzetmogelijkheden. Planologisch speelt de vraag welke ruimte geboden wordt voor verbreding, maar zeker ook wat planologisch mogelijk is als de agrarische functie ophoudt. Onduidelijke regelgeving op het gebied van met name stikstof is eveneens een veel besproken gespreksonderwerp. Ten aanzien van subsidies ontbreekt het overzicht: wat is beschikbaar en aan welke voorwaarden moet voldaan worden? Bij het saneren van asbest en in het verlengde daarvan zon-op-dak, roept de berichtgeving ten aanzien van het energienet veel vragen op. Al met al levert deze onzekerheid veel onrust op, die ook psychisch zijn weerslag heeft en vervolgens tot spanningen kan leiden in de onderlinge relaties.

De manier waarop de provincie omgaat met de signalen van de agrarische ondernemers die ze via de Plattelandscoaches ontvangt, is wezenlijk voor het vertrouwen jegens de overheid onder de ondernemers. Binnen de provincie worden de signalen gebundeld en doorgeleid naar de relevante afdelingen/beleidsvelden.

Communicatie
De onafhankelijke en vraaggerichte aanpak van het project leidt ertoe dat de provincie geen directe invloed heeft op de inhoudelijke resultaten. Waar de provincie wel actief op kan inzetten, is het informeren van de doelgroep over de mogelijkheden. Communicatie speelt daarbij een belangrijke rol. Via de regionale media, de LaMi (Landbouw en Milieu in Utrecht) -nieuwsbrief en de vakbladen is het coachingsaanbod breed bekend gemaakt. Het netwerk in het landelijk gebied (LTO en bijvoorbeeld de Adviesgroep Landbouw in Utrecht-West), de Utrechtse gemeenten en landbouwvakbladen zijn eveneens ingezet en hebben geholpen dit aanbod via hun nieuwsbrieven en in hun contacten met de ondernemers te verspreiden. De filmpjes in bijgaande links zijn veelvuldig gedeeld: https://www.youtube.com/watch?v=9Vp_xh7Qa5E&t=11s en https://www.youtube.com/watch?v=mT8N48o4Pl0&t=5s

De komende tijd wordt extra ingezet op communicatie. Gezien de enthousiaste reacties van de deelnemers zullen de praktijkverhalen waarin boeren hun ervaringen delen en 'van mond tot mond' aanbevelingen doen aan collega's, in belangrijke mate bijdragen in de werving. Deze praktijkverhalen zullen ook via filmpjes en nieuwsberichten breed gedeeld worden. Achterblijvende gemeenten en sectoren krijgen via onze netwerken en de brancheorganisaties extra aandacht. Eigenaren van grote asbestdaken worden apart benaderd. Speciale aandacht zal ook uitgaan naar de (levens)partners van agrarisch ondernemers, die een belangrijke rol spelen in de bedrijfsstrategie.

Conclusies
De tussentijdse evaluatie laat zien dat het project succesvol is. De vraaggerichte en onafhankelijke aanpak voorziet in een behoefte. De onderwerpen die aan bod komen bestrijken een breed gebied aan relevante thema's en leiden tot signalen die nuttig zijn voor de provincie. Op basis van de inzichten die we verkregen hebben, zullen er enkele organisatorische verbeteringen plaatsvinden maar dit resulteert niet in fundamentele wijzigingen in de aanpak. De communicatie richting de doelgroep wordt de komende maanden geïntensiveerd.

Vervolgprocedure / voortgang

Gezien de positieve respons en de aanhoudende druk op de agrarische sector, is het zinvol om tijdig na te denken over de periode na het einde van het project. In het voorjaar 2022 zal een voorstel voor een vervolgproject aan uw Staten worden voorgelegd.

Bijlage: Tussentijdse Evaluatie Plattelandscoaches

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter, mr. J.H. Oosters	Secretaris, mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen